

וְאִין לְהַעֲשִׂיר לֹא יִנְקָה, מִשּׁוּם שֶׁלֹּא רָצָה לְהַשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, שֶׁהִיא הַחַיִּים שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה וְהַחַיִּים שֶׁל הָעוֹלָם הַבָּא. עֲכָשׁוּ שֶׁהִיא הַשְּׁעָה לְהַשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה - נִשְׁתַּדֵּל.

פָּתַח אוֹתוֹ הָאִישׁ בְּסוּד הַחֲלוּם וְאָמַר, וַיִּזְכֹּר יוֹסֵף אֶת הַחֲלֻמוֹת אֲשֶׁר חָלַם לָהֶם וּגְו'. וַיִּזְכֹּר יוֹסֵף אֶת הַחֲלֻמוֹת, וְכִי לָמַד יוֹסֵף וְאָמַר אִין זָכַר לָהֶם אוֹתָם הַחֲלֻמוֹת שֶׁחָלַם לָהֶם, וּמָה הוֹעִיל לוֹ אִלּוּ לֹא הִזְכִּיר לָהֶם, שֶׁהָרִי יוֹסֵף הִזִּיהַ חֲכָם, וְכַתּוּב כָּל עָרוֹם יַעֲשֶׂה כְּדַעַת וְכִסִּיל יִפְרֹשׁ אֲוֹלֵת?

אָבֵר, פִּינּוֹן שָׂרָאָה שֶׁהֵם בָּאוּ וּמִשְׁתַּחֲוִים לוֹ אַפְּסִים עַל הָאָרֶץ, אִזּוּ נִזְכַּר מִמָּה שֶׁחָלַם לָהֶם כִּשְׂהִיָּה עִמָּהֶם, שֶׁכַּתּוּב וְהִנֵּה קָמָה אֶלְמָתִי וְגַם נִצְבָּה וְהִנֵּה תִסְבִּינָה אֶלְמָתִיכֶם וּתִשְׁתַּחֲוֶינּוּ לְאֶלְמָתִי. אָמַר יוֹסֵף בְּשַׁעַת שָׂרָאָה שֶׁכּוֹרְעִים אָחִיו לְפָנָיו, שֶׁכַּתּוּב וַיִּבְאוּ אֲחֵי יוֹסֵף וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ לוֹ אַפְּסִים אַרְצָה, אִזּוּ וַיִּזְכֹּר יוֹסֵף אֶת הַחֲלֻמוֹת אֲשֶׁר חָלַם, שֶׁהָרִי רָאָה שֶׁהֵם קִיָּמִים.

עוֹד, וַיִּזְכֹּר יוֹסֵף אֶת הַחֲלֻמוֹת אֲשֶׁר חָלַם - זָכַר אוֹתָם, מִשּׁוּם שֶׁאִין שִׁכְחָה לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. שֶׁהָרִי חָלוּם שֶׁהוּא טוֹב, צָרִיף אָדָם לְהִזְכִּירוֹ, שֶׁלֹּא יִשְׁכַּח וְאִזּוּ מִתְקִים, שֶׁהָרִי כְּמוֹ שֶׁנִּשְׁכַּח לְפָנָי הָאָדָם, כִּף נִשְׁכַּח עָלָיו.

בֵּא רָאָה, חֲלוּם שֶׁלֹּא נִפְתַּר, כִּאֲגֵרַת שֶׁלֹּא נִקְרָאָה. וּבֵא רָאָה, מִשּׁוּם שֶׁלֹּא נִזְכַּר, כְּמִי שֶׁלֹּא הִפִּיר אוֹתוֹ. וְעַל זֶה, מִי שֶׁנִּשְׁכַּח מִמְּנוֹ חֲלוּם וְלֹא יָדַע אוֹתוֹ, לֹא עוֹמֵד עָלָיו לְהִתְקִים. וּמִשּׁוּם זֶה יוֹסֵף הִזִּיהַ זוֹכֵר אֶת חֲלוּמוֹ, כְּדִי לְהִתְקִים, מִשּׁוּם שֶׁלֹּא יִשְׁכַּח הַחֲלוּם מִמְּנוֹ לְעוֹלָם, וְהִזִּיהַ תְּמִיד מִצָּפָה לוֹ. וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם מְרַגְלִים

וְאִין לְהַעֲשִׂיר לֹא יִנְקָה, בְּגִין דְּלֹא בָּעָא לְאִשְׁתַּדֵּלָא בְּאוֹרֵייתָא, דְּאִיהִי חִיִּין דְּעִלְמָא דִּין, וְחִיִּין דְּעִלְמָא דְּאִתִּי. הַשְּׁתָא דְּאִיהִי שַׁעֲתָא לְאִשְׁתַּדֵּלָא בְּאוֹרֵייתָא, נִשְׁתַּדֵּל.

פָּתַח הֵהוּא גְבַרָא בְּרָזָא דְּחִלְמָא וְאָמַר, וַיִּזְכֹּר יוֹסֵף אֶת הַחֲלוּמוֹת אֲשֶׁר חָלַם לָהֶם וּגְו'. וַיִּזְכֹּר יוֹסֵף אֶת הַחֲלוּמוֹת, וְכִי יוֹסֵף אָמַי (נ"א אָמַר א"י) אֲדַכְּר לֹן אִינוֹן חֲלוּמוֹת דְּחָלַם לְהוֹ. וּמָה סָגִיא לִיהַ אִלּוּ לֹא אֲדַכְּר לְהוֹ, דְּהָא יוֹסֵף חֲפִים הָוָה, וְכַתּוּב, כָּל עָרוֹם יַעֲשֶׂה כְּדַעַת וְכִסִּיל יִפְרֹשׁ אֲוֹלֵת.

אָבֵר, פִּינּוֹן דְּחִמָּא דְּאִינוֹן אֲתוּ, וְסִגְדִי לִיהַ אַפְּסִין עַל אַרְעָא. כְּדִין אֲדַכְּר מִמָּה דְּחָלַם לְהוֹ, כְּדִי הָוָה עִמָּהוֹן. דְּכַתּוּב, וְהִנֵּה קָמָה אֶלְמָתִי וְגַם נִצְבָּה וְהִנֵּה תִסְבִּינָה אֶלְמוֹתִיכֶם וּתִשְׁתַּחֲוֶינּוּ לְאֶלְמָתִי. אָמַר יוֹסֵף בְּשַׁעֲתָא דְּחִמָּא דְּכָרְעִין אָחוּי קָמִיָּה. דְּכַתּוּב, וַיִּבְאוּ אֲחֵי יוֹסֵף וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ לוֹ אַפְּסִים אַרְצָה, כְּדִין וַיִּזְכֹּר יוֹסֵף אֶת הַחֲלוּמוֹת אֲשֶׁר חָלַם. דְּהָא חִמָּא דְּהוּוּ מִתְקִיָּמִי.

תוּ, וַיִּזְכֹּר יוֹסֵף אֶת הַחֲלוּמוֹת אֲשֶׁר חָלַם, אֲדַכְּר לֹן. בְּגִין דְּלִית נִשְׁוִי קָמִי קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא, דְּהָא חֲלֻמָּא דְּאִיהוּ טְבָא, בְּעֵי בַר נִשׁ לְאֲדַכְּרָא לִיהַ דְּלֹא יִתְנַשִּׁי, וְכִדִּין אֲתִקְיִים. דְּהָא כְּמָה דְּאִתְנַשִּׁי קָמִיָּה דְּבַר נִשׁ, הַכִּי אֲתִנַּשִּׁי עָלֵיהַ.

תָּא חֲזִי, חֲלֻמָּא דְּלֹא אֲתִפְשֵׁר, כִּאֲגֵרַתָּא דְּלֹא מִתְקַרְיָא, וְתָא חֲזִי, בְּגִין דְּלֹא אֲדַכְּר, כְּמִאֵן דְּלֹא יָדַע לִיהַ. וְעַל דָּא, מָאֵן דְּאִתְנַשִּׁי מִנִּיָּה חֲלֻמָּא וְלֹא יָדַע לִיהַ, לֹא קִיָּמָא עָלֵיהַ לְאִתְקִיָּמָא. וּבְגִין דָּא יוֹסֵף הָוָה דְּכִיר חֲלֻמִיָּה, בְּגִין לְאִתְקִיָּמָא. בְּגִין דְּלֹא יִתְנַשִּׁי חֲלֻמָּא מִנִּיָּה לְעֵלַם, וְהָוָה מְחַפֵּה לִיהַ תְּדִיר.

אתם. הוא זכר את החלום, אבל לא אמר להם דבר, אלא מרגלים אתם.

פתח רבי יוסי ואמר, (קהלת ה) פי בא החלום ברב ענין וקול פסיל ברב דברים. פי בא החלום ברב ענין, הנה פרשוה שפמה הם העוזרים בחלום, וממנים דרגות על דרגות, עד שהחלומות מהם כלם אמת, ומהם שיש בהם אמת וכזב. אבל לאותם צדיקי האמת, אין מתגלים להם דברים כוזבים כלום, אלא כלם אמת.

בא ראיה דניאל מה כתוב בו, (דניאל א) אז לדניאל בחזיון הלילה סוד גלה, וכתוב (שם ו) דניאל ראיה חלום בהיותו ישן על משכבו, אז כתב את החלום. ואם יש בו דברים כוזבים, למה נכתב בין הפתובים? אלא אותם צדיקי אמת, בשעה שגשמותיהם עולות, לא מתחברים בהם אלא דברים קדושים, שמודיעים לו דברי אמת, דברים קיימים, שלא משקרים לעולמים.

ואם תאמר, הנה שנינו שדוד המלך לא ראה חלום טוב, הנה נשמע שהיה רואה דוד דברים שלא אמת? אלא ודאי, כל ימיו היה משתדל לשפף דמים ונלחם קרבות, וכל חלומות לא היו אלא חלומות רעים, חרפן ושממה ודם ושפיכות דמים, ולא חלום של שלום.

ואם תאמר, לאדם טוב מראים חלום רע? כף זה ודאי. כל אותם רעות שעתידים להשיג - על אותם שעוברים על דברי תורה, ואותם ענשים שעתידים להענש בעולם ההוא כלם רואה, כדי שכל שעה תהיה יראת אדונו עליו. והנה העירו שכתוב (קהלת א) והאלהים

ויאמר אליהם מרגלים אתם, איהו דכיר חלמא. אבל מלה לא אמר לון, אלא מרגלים אתם.

פתח רבי יוסי ואמר, (קהלת ה) פי בא החלום ברוב ענין וקול פסיל ברוב דברים. פי בא החלום ברוב ענין, הא אוקמוה. דכמה אינון סמיכין בחלמא, וממנן דרגין על דרגין. עד דחלמין מנהון קשוט פלהו, ומנהון דאית בהון קשוט וכדיבו. אבל לאינון זפאי קשוט, לא אתגלי לון מלין פדיבן פלום, אלא כלהו קשוט.

תא חזי, דניאל מה כתיב ביה, (דניאל ב) אדין לדניאל בחזווא די ליליא (דף ר ע"א) רזא גלי. וכתוב, (דניאל ז) דניאל חלם חזה וחזוי ראשה על משכביה באדין חלמא כתב. ואי אית ביה מלין פדיבן, אמאי איכתיב בין פתובים. אלא אינון זפאי קשוט, בשעתא דנשמטהון סלקין. לא מתחברן בהו, אלא מלין קדישין. דאודעין לון מלי דקשוט, מלין קיימן דלא משקרן לעלמין.

ואי תימא, הא תנן דדוד מלפא לא חמא חלמא טבא. הא אשתמע דהוה חמי דוד מלין דלא קשוט. אלא ודאי, כל יומי הוה משתדל לאושדא דמין, ואגח קרבין, וכל חלמוי לא הוו אלא חלמין בישין. חורבא ושוממותא ודמא ואושידו דדמין, ולא חלמא דשלם.

ואי תימא, לבר נש טב אחזיאו ליה חלמא בישא, הכי הוא ודאי. כל אינון בישין דזמינין לאתדבקא על אינון דעברי על פתגמי דאורייתא, ואינון עונשין דזמינין לאתענשא בהווא עלמא, פלהו חמי. בגין דכל שעתא יהא דחילו דמריה עליה, והא אתערו. דכתיב, (קהלת א)